

POVIJESNI PRIKAZ RIJEČKIH GRADILIŠTA

Prikaz nekih ondašnjih gradilišta

PRIPREMIO:
Branko Nadilo

Novinar je krenuo u obilazak riječkih gradilišta, ali mu je voditelj gradilišta na prometnom čvorištu Piramida na Sušaku odbrusio da nema ni vremena ni volje razgovarati

U našem prikazu negdašnjih gradilišta i dalje smo u 1984. godini, točnije u broju 4. *Građevinara* koji je u cijelosti bio posvećen 35. obljetnici, upravo tako stoji, DGIT-a Rijeka. Naime ondašnje je riječko Društvo redovito obilježavalo svoje obljetnice i pritom je njihovu radu i radu njegovih članova često bio posvećen cijeli broj našeg časopisa. To se dogodilo i u travnju 1988. kada je DGIT Rijeka obilježio 40. obljetnicu kontinuiranog rada. Nedugo je potom uslijedila privatizacija u kojoj je doslovno pometena kompletna ondašnja riječka operativa i dakako da više nije bilo posebnih brojeva posvećenih radu toga Društva. Sljednik je ondašnjeg DGIT-a Rijeka današnje aktivno Društvo građevinskih inženjera Rijeka (DGIR) čija je posljednja skupština, ujedno i izborna, održana 30. ožujka 2012. i tom je prigodom donesen novi statut i promijenjeno sjedište (sada u ulici Milana Smokvine Tvrdog 2). Isto je tako za

veliku obljetnicu izdana posebna monografija, o čemu nešto više na drugom mjestu.

Međutim uz rad i povijest riječke građevinske udruge treba svakako istaknuti jednu neobičnost. Naime riječko je društvo slavilo obljetnicu osnutka čak četiri godine prije nego što je utemeljen matični Savez građevinskih

inženjera i tehničara Hrvatske (SGITH) čiji je današnji Hrvatski savez građevinskih inženjera (HDGI) izravni sljednik. U to je doba, dakle 1948., postojalo jedinstveno Društvo inženjera i tehničara Hrvatske koje je objedinjavalo sve tehničke struke, a na razini pojedinih gradova i regija postojali su pojedini DIT-ovi, pa su stoga riječki građevinari formiranje udruge svih tehničkih struka u Rijeci 13. ožujka 1948. slavili kao dan svog nastanka, zahvaljujući činjenici da je tada utemeljena i Sekcija građevinara pri gradskom DIT-u. Inače iz DITH su se najprije izdvojili agronomi, potom arhitekti, a građevinari koji su uvijek u takvim udrugama bili i najbrojniji, često i najaktivniji, tek 1952. godine. DGIT Rijeka utemeljen je iz Sekcije građevinara na skupštini održanoj tek 6. veljače 1953. Stoga zapravo ove godine DGIR slavi punih 60 godina kontinuiranog rada za što zaslužuju iskrene čestitke.

U broju koji spominjemo najprije je glavni i odgovorni urednik prof. dr. sc. Veselin Simović u kratkom uvodniku čestitao obljetnicu, a potom je ondašnji agilni predsjednik DGIT-a Rijeka Martin Marušić, ing. građ., u prigodnom tekstu opisao dotadašnji rad i pobrojao mnogobrojne aktivnosti.

Svi su takvi posebni brojevi obično zadržali u cijelosti ustaljenu formu časopisa, pa su objavljeni i znanstveno-stručni članci, s tim da ih je ovaj put bilo pet umjesto uobičajena četiri. Prvi je bio pregledni rad ondašnjeg magistra, a danas profesora emeritusa Građevinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci Andrije Pragera pod naslovom *Točnost proračuna nosača na elastičnoj podlozi*. Zapravo razmatrana je točnost aproksimativnog proračuna metodom konačnih razlika Lagrangeove diferencijalne jednadžbe elastičnog nosača.

Naslovna stranica broja posvećenog obljetnici DGIT-a Rijeka

Početak gradnje mosta preko Rječine

Slijedio je stručni rad Marka Prgina, dipl. ing. građ. iz *Hidroelektrne, JUR Rijeke*, o izvedbi sada već slavnog mosta preko Rječine koji su zajednički projektirali inženjeri Krešimir i Zlatko Šavor. Temeljito i s mnogo crteža opisana je gradnja toga složenog mosta u strmom kanjonu, a priložena je i jedna fotografija s početka izvođenja rasponske konstrukcije.

Slijedio je stručni rad dvojice autora iz *Rijekaprojekta* (koji i danas postoji) mr. sc. Raoula Komena, dipl. ing. građ. (koji je nekoliko godina poslije preminuo) i mr. sc. Čedomira Benca, dipl. ing. geol. (sada redovitog profesora riječkoga Građevinskog fakulteta) o geotehničkim karakteristikama u priobalnome riječkom području. U nastavku je bio još jedan stručni rad prof. dr. sc. Zorka Kosa (sada emeritusa riječkoga Fakulteta) pod naslovom *Dugoročni razvoj vodoprivrede Istre*.

Iza znanstvenih i stručnih članaka uslijedio je prikaz nekih gradilišta s pomalo neobičnim naslovom *Škola, hala, prometnice...* koji je napisao na ovim stra-

nicama već spominjani urednik i novinar Petar Požar. Čak je i uvod neobičan i nekako nadahnut, pa zaslužuje da ga se u cijelosti citira: "Godinama je Rijeka, pa i čitava riječka regija, bila jedno od najvećih jugoslavenskih gradilišta. Građevinari su gradili stambena naselja, pa i čitave industrijske komplekse, prometnice koje su morale "odvesti" promet iz zakrčene Rijeke i njezinih cesta građenih za druga vremena i za druga vozila. Danas više nije tako."

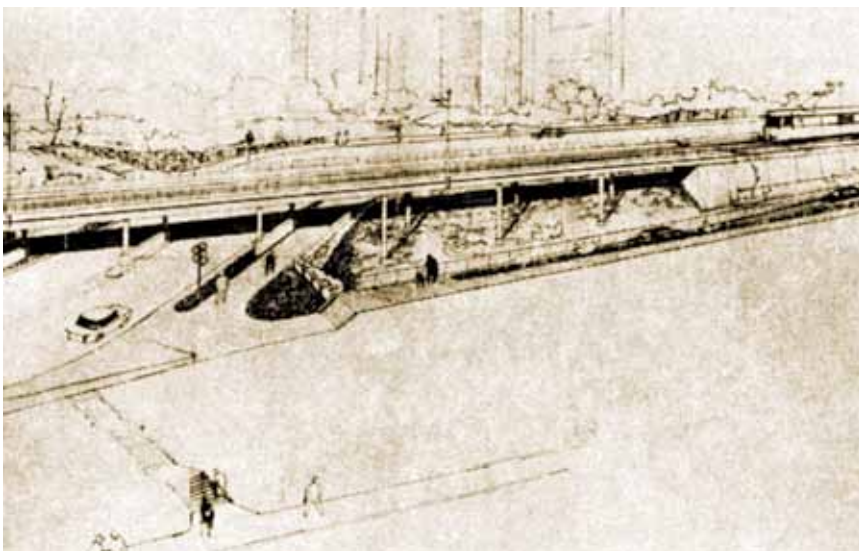
Sasvim je moguće da je posebnom broju nedostajalo materijala, pa je kolega Požar, vjerojatno u posljednjem trenutku, dobio zadatak da nešto napiše kako bi se popunio jubilarni broj. Stoga je krenuo u obilazak riječkih gradilišta, no zapeo je na prvom koraku, na gradilištu prometnog čvorišta Piramida na Sušaku, gdje mu je voditelj gradilišta (ne spominje se ime) jednostavno odbrusio: "Nemam ni vremena, ni volje da razgovaram!" Nije uspio ni pokušaj da o gradilištu nešto kaže ni neki drugi sudionik u građenju iako se radilo o broju koji je trebao u najboljem svjetlu

predstaviti riječko građevinarstvo. Očito je da "ljubav" između novinara i građevinara nije od jučer. Ipak na kraju je dodano nekoliko podataka o gradilištu, pa doznajemo da se gradio željeznički nadvožnjak i cestovni podvožnjak te magistralna cesta, da je projektnu dokumentaciju izradio *IPZ* iz Zagreba, a da je izvođač bio riječki *Konstruktor*.

Premještena kamena piramida

U časopisu je stoga objavljen samo jedan crtež prometnog čvorišta iz projektne dokumentacije koji i ovdje donosimo. Naime na Šušaku, pri kraju Strossmayerove ulice, postoji kamena piramida koja je spomenik dvjema cestama, Karolini koju je u prvoj polovini 18. st. dao izgraditi austrijski car Karlo VI. i Doroteji, odvojkju koji je u prvoj polovini 19. st. spojio grad s novoizgrađenim lazaretom u zaljevu Martinščica. U tadašnjim je radovima, čak i slavna piramida, po kojoj je nazvan jedan dio Sušaka, morala biti premještena.

Crtež zahvata u riječkom predjelu Piramida

Sljedeće je gradilište bila osnovna škola *Škurinje* nešto zapadnije koju su, kako piše u članku, projektirali arhitekti Dragan Zec i Zdeslav Surina, iz radne organizacije (tako se onda govorilo) *3. maj*. Čini se da tu ipak nešto nije u redu jer na web-stranici škole stoji da škola ima zgradu staru 120 godina i noviju izgrađenu 1966. pa to sasvim sigurno nije moglo 1984. biti u rubrici gradilišta. Međutim nešto dalje stoji da je škola sportsku dvoranu, koja se i spominje u članku, dobila 1980. Ni to baš nije aktualno gradilište iako su se onda radovi znali odužiti, pa se čini da je autor teksta nešto krivo razumio ili je možda bio prevaren. Postoji mogućnost da su zaista spomenuti arhitekti projektirali i školu dvadesetak godina prije, posebno Surina koji je nešto sta-

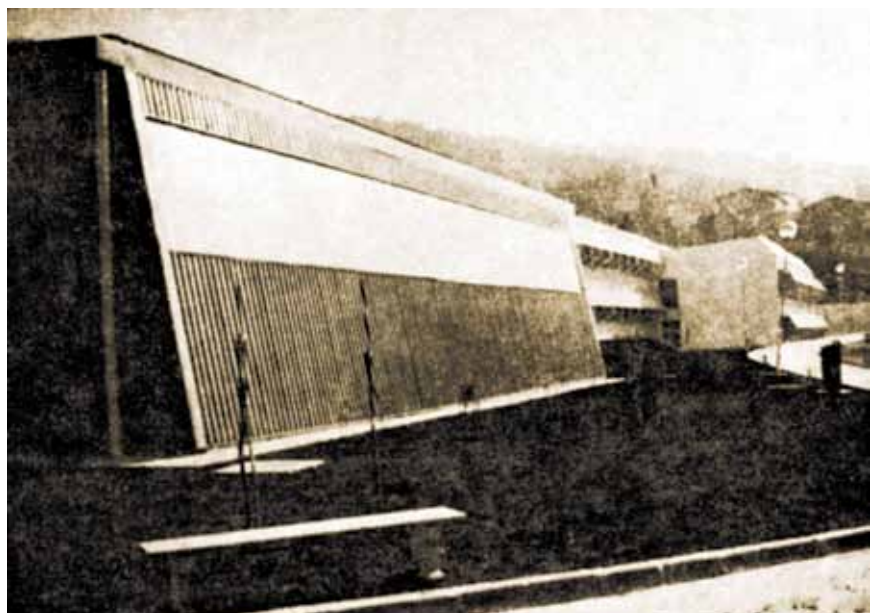
riji (rođen je 1937.), ali činjenica je da je tako napisano i da je potom u Rijeci održana Skupština SGITH i nitko nije reagirao na tu malu nelogičnost.

Inače obojica arhitekata su živjela i vjerojatno i danas žive u Opatiji. Zdeslav Surina, dipl. ing. arh., pomalo se bavio politikom, bio je član Gradskog vijeća (1993.-2000.) i član Županijske skupštine Primorsko-goranske županije, ali se čini da je od 2001. u mirovini. Dragan Zec, dipl. ing. arh., bio je u *3. maju* "rukovodilac razvoja građevinskih objekata", a danas u Opatiji ima projektni biro

s dva zaposlena koji se jednostavno zove *Dragan Zec d.o.o.* i bavi se projektiranjem, sudskim vještačenjem te upravljanjem i održavanjem zgrada, a našli smo i podatke o projektima nekih obiteljskih zgrada.

Sugovornik je u reportaži bio samo Dragan Zec i bio je vrlo blagoglavljiv, ali se čini da je ipak govorio samo o sportskoj dvorani koju je izgradilo riječko *Primorje*, a građena je prema tzv. tehnologiji *Gorica* iz Nove Gorice iz predgotovljenih elemenata, zapravo i unutrašnjost i pročelje, jedino je, kako piše, dvorana građena od "prefabriciranih čeličnih elemenata". To je, govori se, bilo i vrlo jeftino i praktično te vjerojatno brzo izgrađeno, pa je nevjerojatno da se i dalje govori o gradilištu. U tekstu ima nekih razmatranja o stanju i budućnosti montažnog građevinarstva, no to ovdje ipak preskačemo zbog nezanimljivosti, ali i netočnosti.

Opisana je još jedna građevina, a radi se o proizvodnoj hali zagrebačkog *Rade Končara* koju je u industrijskoj zoni Kukuljanovo gradila tvrtka *Jadran* iz Rijeke. Hala se prostire na 4900 m² i također je građena od predgotovljenih elemenata *Gorica*, s pregradama od opeke, ali je temeljenje bilo klasično. Građevina je bila pokrivena predgotovljenim prednapetim betonskim

Osnovna škola Škurinje (iz članka)

Sadašnja OŠ Škurinje u Rijeci

pločama i čeličnim limom. Rečeno je, između ostalog, kako će u toj hali raditi 260 radnika u dvije smjene i 140 radnica.

Sve je podatke o novoj građevini dao Čedo Drakulić, ing. građ. iz ondašnjega riječkog *Jadrana*. Što se tiče sudbine negdašnjega *Končara* u poslovnoj zoni Kukuljanova valja reći da i danas tamo postoji tvrtka *EK – Elektroagregati Končar d.o.o.* koja proizvodi elek-

tromotore, ali koliko ima zaposlenih i radi li se uopće o hali koja je građena 1984., nismo uspjeli doznati. Kako je u međuvremenu na tom prostoru mnogo toga izgrađeno, sasvim je moguće da ondašnja hala više ne postoji već da je na njezinu mjestu izgrađena neka nova i suvremenija.

Za kraj valja dodati da je ovo kratko podsjećanje na neka davna riječka gradilišta ipak podsjetilo na negdašnja velika riječka građevinska poduzeća za koja neki mlađi građevinski inženjeri i tehničari čak i ne znaju da su postojala. A radilo se o poduzećima s više od tisuću radnika.

Hala Rade Končara u Kukuljanovu (iz članka)